ISSN 0554-6397
UDK: 004.032.26

Edit Zadković*
E-mail: edit.zadkovic1@gmail.com
Madonnina Boat Opatija - samostalni projekt

Revitalizacija tradicijske barke kao model interpretacije pomorske baštine: projekt „Madonnina Boat Opatija“

Sažetak

Rad prikazuje primjer interpretacije pomorske baštine kroz turistički projekt „Madonnina Boat Opatija“, koji se temelji na obnovi i korištenju tradicijske drvene barke izgrađene 1984. godine u Betini na otoku Murteru, jednom od najvažnijih središta hrvatske tradicijske brodogradnje. Projekt je pokrenut 2024. godine s ciljem očuvanja i prezentacije pomorske baštine Kvarnera kroz interpretativne plovidbe duž Opatijske rivijere. U radu se analizira način na koji mala privatna inicijativa može doprinijeti očuvanju i popularizaciji pomorske baštine kroz turističko iskustvo temeljeno na izvornosti, *storytellingu* i neposrednom doživljaju mora. Poseban naglasak stavljen je na interpretaciju nematerijalne baštine - priče o ribarskom životu, tradicijskim barkama i pomorskoj kulturi sjevernog Jadrana. Projekt „Madonnina Boat Opatija“ pokazuje kako tradicijska plovila mogu dobiti novu funkciju u suvremenom turizmu, pri čemu se očuvanje materijalne baštine povezuje s edukativnim i interpretativnim sadržajem. U radu se također razmatraju izazovi povezani s održavanjem drvenih brodova, financiranjem projekta te usklađivanjem turističke aktivnosti s očuvanjem izvornosti. Zaključno se ističe da projekti poput ovoga mogu imati važnu ulogu u revitalizaciji pomorske baštine i jačanju svijesti o vrijednosti tradicijskih brodova u suvremenom društvu, posebno kada se razvijaju u suradnji s lokalnom zajednicom i kulturnim institucijama.

Ključne riječi: pomorska baština, tradicijska brodogradnja, interpretacija baštine, gajeta, Opatija, kulturni turizam

1. Uvod

Pomorska baština predstavlja važan dio kulturnog identiteta jadranskog prostora. Stoljećima su tradicijske barke bile osnovno sredstvo za ribolov, prijevoz ljudi i robe te svakodnevni život uz more. Njihova konstrukcija, način gradnje i uporabe razvijali su se kroz generacije brodograditelja i pomoraca, stvarajući jedinstvenu pomorsku kulturu koja je obilježila identitet mnogih obalnih zajednica.

* začetnica i provoditeljica projekta Madonnina Boat Opatija

Tijekom 20. stoljeća razvoj industrijske brodogradnje i pojava novih materijala, poput plastike i metala, postupno su potisnuli drvene brodove iz svakodnevne uporabe. Mnoge tradicijske barke nestale su iz pomorskog krajolika, dok su preostala plovila postala dio kulturne i tehničke baštine koju je potrebno očuvati.

U posljednjim desetljećima raste interes za revitalizaciju tradicijskih brodova i očuvanje pomorske baštine kroz muzejske programe, udruge i kulturne inicijative. Očuvanje takvih plovila ne odnosi se samo na njihovu fizičku zaštitu, nego i na očuvanje znanja, vještina i priča koje su povezane s pomorskim načinom života.

Osim institucionalnih projekata, sve značajniju ulogu imaju privatne inicijative koje pokušavaju povezati očuvanje baštine s turizmom i edukacijom posjetitelja. Upravo u tom kontekstu nastao je projekt „Madonnina Boat Opatija“, pokrenut 2024. godine s ciljem interpretacije pomorske baštine kroz iskustvo plovidbe tradicijskom barkom duž Opatijske rivijere.

Središnji element projekta je drvena gajeta *Madonnina*, izgrađena 1984. godine u Betini na otoku Murteru. Betina je jedno od najpoznatijih središta tradicijske drvene brodogradnje na obali Jadrana, a betinske gajete poznate su po svojoj funkcionalnosti, stabilnosti i dugoj brodograđevnoj tradiciji.

Projekt „Madonnina Boat Opatija“ temelji se na ideji da izvorna plovidba tradicijskom barkom može poslužiti kao snažan interpretativni alat koji posjetiteljima omogućuje neposredan doživljaj pomorske kulture i povijesti prostora.

2. Aktivnosti na očuvanju i interpretaciji pomorske baštine

Glavna aktivnost projekta „Madonnina Boat Opatija“ jest organizacija interpretacijskih plovidbi duž obale Opatijske rivijere. Tijekom tih plovidbi posjetitelji imaju priliku upoznati povijest pomorstva, razvoj turizma i svakodnevni život uz more na području Kvarnera.

Interpretacija baštine provodi se kroz pripovijedanje o pomorskoj prošlosti regije. Posjetiteljima se predstavljaju teme poput razvoja ribarstva, gradnje tradicijskih barki, pomorskih zanimanja te transformacije obalnih gradova tijekom razvoja turizma u 19. i 20. stoljeću.

Posebna pažnja posvećuje se objašnjavanju konstrukcije barke i osnovnih elemenata tradicijske brodogradnje. Posjetitelji imaju priliku upoznati osnovne karakteristike drvene barke, način na koji je građena te njenu funkciju u svakodnevnom životu jadranskih zajednica.

Ovakav pristup omogućuje posjetiteljima da pomorsku baštinu ne dožive samo kroz izložbe ili muzejske postave, nego kroz stvarno iskustvo plovidbe. Upravo taj element neposrednog doživljaja predstavlja jednu od najvažnijih vrijednosti interpretacijskih plovidbi.

Slika 1. Upoznavanje posjetitelja s interpretacijskom plovidbom (fotografija iz osobne arhive autorice)

Osim edukativne dimenzije, projekt naglašava i emocionalni doživljaj mora. Plovidba tradicijskom barkom omogućuje posjetiteljima da osjete ritam mora, zvuk drvene konstrukcije i atmosferu pomorskog prostora na način koji je teško prenijeti kroz druge interpretacijske metode.

3. Posebni projekti

U okviru projekta razvijeni su i dodatni sadržaji koji doprinose kvaliteti interpretacijskog iskustva. Jedan od njih je koncept tematskih plovidbi koje povezuju pomorsku baštinu s poviješću razvoja turizma u Opatiji.

Opatija je tijekom 19. stoljeća postala jedno od najvažnijih turističkih središta Austro-Ugarske Monarhije, a njezin razvoj bio je snažno povezan s pomorskim prometom i obalnom infrastrukturom. Tijekom interpretacijskih plovidbi posjetiteljima se predstavlja upravo taj povijesni kontekst.

Projekt također uključuje vizualnu dokumentaciju barke i njezinih plovidbi kroz fotografije i digitalne sadržaje. Time se doprinosi promociji tradicijske brodogradnje i popularizaciji pomorske baštine među širim krugom posjetitelja.

Takvi sadržaji mogu imati važnu ulogu u širenju svijesti o vrijednosti tradicijskih barki i njihovoj ulozi u kulturnom identitetu jadranskog prostora.

Slika 2. Madonnina ispred Djevojke s galebom
(fotografija iz osobne arhive autorice)

4. Financiranje projekta

Projekt „Madonnina Boat Opatija“ razvijen je prvenstveno kroz privatnu inicijativu i vlastita ulaganja. Financijska sredstva bila su potrebna za renoviranje i održavanje barke, opremanje plovila za turističke plovidbe te promociju projekta. Osim toga, korišteni su poticaji Grada Opatije kroz program „Poticaji za početak obavljanja registrirane djelatnosti obrta ili slobodnih zanimanja“ te poticaji Primorsko-goranske županije kroz projekt „Pokriće materijalnih troškova nastalih osnutkom i pokretanjem obrta.“

Prihodi od turističkih tura predstavljaju osnovni izvor financiranja projekta i omogućuju daljnje održavanje i razvoj aktivnosti. Ovakav model financiranja pokazuje kako neki projekti očuvanja pomorske baštine, u ovom slučaju interpretacijskih plovidbi, mogu djelomično funkcionirati i kroz tržišne mehanizme, posebno kada su povezani s kulturnim turizmom.

Slika 3. Pogled s barke na Lovran (fotografija iz osobne arhive autorice)

U budućnosti se razmatraju i mogućnosti suradnje s lokalnim turističkim zajednicama, kulturnim institucijama i projektima koji promiču očuvanje pomorske baštine.

5. Poteškoće i izazovi

Jedan od najvećih izazova u očuvanju tradicijskih barki jest njihovo održavanje. Drvena konstrukcija zahtijeva redovitu brigu, specijalizirane brodograđevne radove i korištenje tradicionalnih materijala.

Takvi radovi često zahtijevaju znanje koje je danas sve rjeđe, budući da se broj majstora specijaliziranih za tradicijsku brodogradnju i pomorske vještine postupno smanjuje.

Dodatni izazov predstavlja usklađivanje turističke djelatnosti s očuvanjem izvornosti plovila. Kako bi barka bila sigurna za plovidbu i prihvat posjetitelja, potrebno je zadovoljiti različite tehničke i sigurnosne standarde, što ponekad može zahtijevati određene prilagodbe.

Slika 4. Gajeta Madonnina tijekom obnove (fotografija iz osobne arhive autorice)

Slika 5. Gajeta Madonnina u plovidbi (fotografija iz osobne arhive autorice)

Važno je pritom pronaći ravnotežu između očuvanja izvornih karakteristika barke i potrebe za sigurnom i funkcionalnom uporabom u suvremenim uvjetima.

6. Uloga lokalne zajednice

Projekt „Madonnina Boat Opatija“ djeluje u kontekstu lokalne zajednice koja ima snažnu pomorsku i turističku tradiciju. Interpretacijske plovidbe doprinose popularizaciji lokalne povijesti i pomorske baštine među posjetiteljima, ali i među lokalnim stanovništvom.

Slika 6. Gajeta Madonnina (fotografija iz osobne arhive autorice)

Lokalna zajednica može imati važnu ulogu u očuvanju pomorske baštine kroz prenošenje znanja, iskustava i priča koje su dio pomorske tradicije.

Suradnja s lokalnim turističkim djelatnicima, vodičima i kulturnim institucijama može dodatno obogatiti interpretativni sadržaj projekta i doprinijeti njegovoj dugoročnoj održivosti.

7. Plan djelovanja u budućnosti

U budućnosti projekt planira daljnji razvoj interpretacijskih sadržaja i edukativnih programa vezanih uz pomorsku baštinu. Poseban naglasak stavit će se na tematske plovidbe koje bi posjetiteljima približile različite aspekte pomorske kulture i povijesti.

Također se planira jačanje suradnje s muzejima, udrugama i institucijama koje se bave očuvanjem pomorske baštine.

Jedan od mogućih smjerova razvoja jest i uključivanje projekta u mreže tradicijskih brodova te sudjelovanje u manifestacijama posvećenima pomorskoj baštini.

8. Zaključak

Projekt „Madonnina Boat Opatija“ predstavlja primjer kako privatna inicijativa može doprinijeti očuvanju i interpretaciji pomorske baštine kroz turističko iskustvo. Korištenjem tradicijske barke kao interpretacijske platforme posjetiteljima se omogućuje neposredan doživljaj pomorske kulture i povijesti jadranskog prostora.

Ovakvi projekti pokazuju da očuvanje pomorske baštine ne mora biti ograničeno isključivo na muzejske ili institucionalne okvire, već može postati dio suvremenog turističkog i kulturnog života lokalnih zajednica.

Revitalizacija tradicijskih plovila kroz interpretativni turizam može doprinijeti očuvanju pomorske baštine, ali i jačanju svijesti o njezinoj važnosti za kulturni identitet obalnih područja.

Podloga za pripremu rada

U pripremi ovog rada korištena su osobna iskustva autorice.

ISSN 0554-6397
UDK: 004.032.26

Edit Zadković
E-mail: edit.zadkovic1@gmail.com
Madonnina Boat Opatija – independent project

Revitalizing a Traditional Boat as a Model for Maritime Heritage Interpretation: The *Madonnina Boat Opatija* Project

Abstract

This paper presents a case study of maritime heritage interpretation through the *Madonnina Boat Opatija* tourism project, centred on the restoration and use of a traditional wooden boat built in 1984 in Betina on the island of Murter, one of the principal centres of traditional shipbuilding in Croatia. Launched in 2024, the project aims to preserve and promote the maritime heritage of the Kvarner region through interpretive boat tours along the Opatija Riviera. The paper examines how a small-scale private initiative can contribute to the preservation and popularization of maritime heritage by providing a tourism experience based on authenticity, storytelling, and direct engagement with the maritime environment. Particular emphasis is placed on the interpretation of intangible heritage, especially stories associated with traditional fishing practices, traditional boats, and the maritime culture of the Northern Adriatic. The *Madonnina Boat Opatija* project demonstrates how traditional vessels can assume new roles in contemporary tourism by combining the preservation of tangible heritage with educational and interpretive content. The paper also considers the challenges associated with maintaining wooden boats, project financing, and balancing tourism activities with the need to preserve authenticity. The paper concludes that projects of this kind can make an important contribution to the revitalization of maritime heritage and to raising awareness of the value of traditional boats in contemporary society, particularly when developed in cooperation with local communities and cultural institutions.

Keywords: maritime heritage, traditional shipbuilding, heritage interpretation, *gajeta*, Opatija, cultural tourism